

МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКЛАДАННЯ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця посідає шосте місце в рейтингу закладів вищої освіти за рівнем підготовки іноземних громадян. На підготовчому відділенні навчаються слухачі з В'єтнаму, Бангладеш, Республіки Конго, Малі, Китаю, Монголії, Анголи, Марокко, Єгипту, Нігерії, Намібії, Лівії, Палестини, Ізраїлю, Йорданії, Туркменістану, Узбекистану, Таджикистану та інших країн. Відомо, що іноземці, які вивчають російську мову в себе на Батьківщині, виявляються безсилимими, потрапляючи в нашу країну. Вони не можуть застосувати отримані знання. Тому особливе значення надається мовному середовищу, де відбувається набуття практичних навичок мовного спілкування.

На певному етапі навчання слухачі курсів вибирають переважно економічну спрямованість, тому вивченню навчальної дисципліни «Економічна і соціальна географія світу» відводиться значна роль. Майбутні економісти мають на високому рівні володіти економіко-географічною термінологією, вибираючи професії фінансистів, менеджерів, маркетологів, банкірів, бухгалтерів, статистів, програмістів, фахівців із зовнішньоекономічної діяльності, реклами, мультимедіа [1].

Загальними завданнями методики викладання дисципліни «Економічна і соціальна географія світу» є такі:

- підготовка матеріалу, необхідного для викладання;
- упорядкування матеріалу для послідовного викладання;
- формування системи способів викладання, опрацювання і засвоєння матеріалу;
- формування системи методів і способів закріплення, повторення та перевірки знань студентів.

Для реалізації останніх двох завдань викладання навчальної дисципліни можуть використовуватися різні методи навчання. Авторкою було розглянуто найбільш ефективні. Серед них: інтерактивний, свідомо-практичний, аудіолінгвальний, комунікативний, а також інтенсивні методи навчання.

Широко застосовуються методи інтерактивного навчання до яких зазвичай відносять дискусію, евристичну бесіду, «мозкову атаку», ділову гру, рольову гру та ін. Вибір тієї чи іншої методики навчання визначається виходячи з навчальних завдань, очікувань групи, ступеня володіння викладачем тією чи іншою методикою. Безумовно, використання даних методик в процесі навчання передбачає активність викладача та студентів [2].

Інтенсивні методи навчання спрямовані на засвоєння максимального обсягу матеріалу в мінімальні терміни. Відмінними рисами інтенсивних методів є: 1) максимальна активізація студентів у ході занять (з цією метою їм пропонують спеціальні завдання у формі етюдів, рольові ігри, аудіовізуальні та комп'ютерні засоби навчання); 2) мобілізація прихованих психологічних резервів особистості студентів; 3) використання всіх засобів впливу на слухачів курсів. Застосування інтенсивних методів найбільш результативне в невеликих навчальних групах. Успіх у навчанні багато в чому залежить від кваліфікації викладача, комплектування навчальної групи в результаті попереднього тестування, а також наявності навчальних посібників, розрахованих на застосування саме інтенсивного методу. За допомогою інтенсивних методів навчання вдається за порівняно стислий термін сформувати й активізувати навички та вміння практичного володіння економіко-географічною термінологією в межах обмеженого набору тем і ситуацій, що становлять інтерес для студентів-іноземців. Таким чином у ході інтенсивного навчання максимально враховується мотиваційна сторона навчання. Сприятливо позначається на результатах навчання і форма організації занять: розподіл ролей між студентами, навчання в процесі спілкування, проблемний характер тем і ситуацій, обраних для занять, використання музичного фону тощо. У викладанні економічної і соціальної географії світу знайомство слухачів із категорією «населення світу» має свої особливості, і його потрібно будувати як живу розповідь про населення тієї чи іншої країни. Картини життя населення різних країн, районів, місцевостей, які створює викладач, необхідно поєднати з документальним фільмом або відеороликом.

Даючи економіко-географічну характеристику країни або району, викладач має розкрити основні особливості розміщення населених пунктів, їх види і типи в різних регіонах світу. Водночас потрібно враховувати національні особливості, оскільки вони мають економічне значення (трудова навичка; відмінності в освіті технічної кваліфікації). Слухачі курсів, які не мають належної мовної підготовки або ж без видатних філологічних здібностей, зі слабкою мотивацією до навчання більше, ніж інші потребують кваліфікованої педагогічної підтримки [1].

На сьогодні процес викладання економічної і соціальної географії світу необхідно зробити більш жвавим і цікавим, а щоб досягти цього, потрібно

більше уваги приділяти вивченню населення, особливо характеризуючи регіони світу та окремі країни [3].

На занятті слухач отримує спеціальні завдання, спрямовані на виділення ключових питань, розкриття основних положень. На прикладі запропонованих схем-конспектів вони вчаться згортати інформацію, набувають навичок самоконтролю із засвоєнням і закріпленням нового матеріалу.

Завдання дозволяють здійснити диференційований підхід у навчанні на кожному занятті й окремих етапах уроку. Але особливу увагу слід звернути на можливі варіанти творчих робіт з урахуванням різних здібностей учнів. Це може бути складання карт, робота із засобами масової інформації тощо. Для перевірки знань учнів можна використовувати тестові завдання.

Слухачам курсів пропонуються такі форми активності, які змушують їх застосовувати економіко-географічну термінологію і таким чином засвоювати її. Студенти стають авторами власних висловлювань, вони швидше можуть засвоїти цю мову, оскільки самі визначають, що хочуть висловити.

Первинний етап у навчанні економіко-географічної термінології має свою специфіку, яка визначається характером мінімізації мовного матеріалу, його обсягом, доступним для сприйняття, відтворення та вільного продукування студентами, методами і прийомами його введення та закріплення. За висловом відомого психолога та методиста Б. В. Беляєва один із принципів свідомо-практичного методу навчання є навчання чотирьох видів комунікативної діяльності (читання, письма, говоріння та аудіювання), яке має відбуватися одночасно. Разом із тим, моделювання мовної діяльності може бути конкретизовано за її основними видами (читанням, письмом, говорінням, аудіюванням) у пропорції, необхідній для реалізації встановлених цілей. Відпрацювання навичок є основою іншомовної мовленевої діяльності, на яку слід відводити більшу частину навчального часу (не менш ніж 85 %), а на повідомлення студентам теоретичних відомостей про мову – не більш ніж 15 % часу, рівномірно розподіляючи його протягом всього заняття [4, с. 37–38].

В основу аудіолінгвального методу покладено психологічну теорію біхевіоризму, яка розвивається на принципах оволодіння мовою шляхом наслідування, вивчення за аналогією і багаторазового повторення мовних зразків, що сприяє формуванню комунікативних навичок.

Сутність методу полягає в таких принципових положеннях: 1) в основі вміння мовою є оволодіння мовними навичками; 2) мова реалізується насамперед в усній формі; 3) навички повинні бути автоматизовані в такій мірі, щоб здійснювалися на практиці без участі свідомості; 4) автоматизація навичок відбувається в процесі тренування шляхом багаторазового повторення мовних зразків [4, с. 35].

Комунікативний метод навчання був

розроблений відомим методистом С. І. Пассовим. Його сутність полягає в тому, що вивчення мови є моделлю природного процесу спілкування цією мовою. За такого підходу комунікативність розглядається не як провідний методичний принцип, а як принцип методологічний, який визначає, з одного боку, методичні принципи навчання, а з іншого – вибір загальнонаукових методів пізнання, що використовуються для побудови процесу навчання. Інакше кажучи, в межах комунікативного методу навчання комунікативність перестає бути просто декларацією, а стає пояснювальним принципом побудови процесу навчання [4, с. 40].

Ця теза, звичайно, не означає, що процес навчання повинен будуватися як точна копія процесу спілкування. Окрім того, у процесі спілкування наявні параметри, моделювати які з точки зору навчання абсолютно немає сенсу, наприклад «безсистемність» спілкування, точніше відсутність спеціально спрямованої організації або майже виключена участь підсвідомості в оволодінні формальною стороною мовної діяльності. Витворити процес навчання як модель процесу спілкування, на думку розробників комунікативного методу, означає - змоделювати лише основні, принципово важливі сутнісні параметри спілкування, до яких належать: особистісний характер комунікативної діяльності суб'єкта спілкування, взаємини і взаємодія мовних партнерів, ситуації як форми функціонування спілкування, змістова основа процесу спілкування, система мовних засобів, засвоєння якої забезпечило б комунікативну діяльність у ситуаціях спілкування, функціональний характер засвоєння і використання мовних засобів, евристичність спілкування і т. д.

Правильно сформована методика викладання теми дозволить доступно викласти матеріал для слухачів різного рівня підготовки, що, у свою чергу, сприятиме кращому засвоєнню знань і формуванню необхідних умінь. Об'єктивно оптимальними методами навчання можна вважати ті методи, які здатні об'єднати всі теоретично обгрунтовані і практично апробовані методичні принципи.

Список літератури

1. Свиначенко Н. О. Про особливості засвоєння російськомовної економіко-географічної лексики слухачами підготовчого відділення ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456/18800/1/%.pdf>
2. Митрофанова О. Д. Методика преподавания русского языка как иностранного / О. Д. Митрофанова, В. Г. Костомаров. - Москва.: Русский язык, 1990 с.
3. Логинова Н. Н., Сарайкина С. В. Некоторые аспекты методики преподавания географии населения в школе / Интеграция образования //Иновации в образовании 2005 г. №1/2, С. 66–71.
3. Лебединский С. И., Гербик Л. Ф. Методика преподавания русского языка как иностранного. Учебное пособие / С. И. Лебединский, Л. Ф. Гербик – Минск.б.и, 2011. – 309 с.

